

MARIO GRECH

ISQOF TA' GHAWDEX

Ittra lit-Tfal

fl-okkażjoni tal-Jum Dinji ta' Talb għall-Harsien tal-Holqien

(1 ta' Settembru 2015)

Gheżież tfal,

Il-vaganzi tas-sajf waslu biex jintemmu u dalwaqt terġġhu tiltaqgħu ma' shabkom u mal-ġhalliema fl-iskejjel tagħna.

Mela dan l-aħħar kont qieghed inżur familja u l-kliem waqa' fuq l-iskola. F'din il-familja hemm żewġ ulied: tifel u tifla. Jiena se nsemmihom Matthew u Francesca biex ma nikkix min huma tassew. Matthew kien qed jgħid lill-mamà u l-papà tiegħu li din is-sena jrid basket tal-iskola li jkun l-isbaħ wiehed tal-klassi. Qabzet Francesca u qalet lill-mamà li hi ma riditx basket ġdid għall-iskola. Ommha staghbet! Ta' kull sena, bhal dan iż-żmien, Francesca kienet titlobha basket ġdid tal-iktar karattru famuż ta' *Disney* fil-mument. Francesca wegħbita hekk lil ommha: "Matul dan is-sajf kont qieghda l-Museum. Il-katekista qaltilna li l-Papa Franġisku għadu kemm baġhat ittra lin-nies tad-dinja kollha li fiha kellimna fuq il-ħtieġa li nibzġu għall-ambjent. Il-katekista għallmitna li skont il-Papa d-dinja hija d-dar ta' kull min jgħix fiha. Imma ahna l-bnedmin l-iktar li naghmlulha ħsara u hemm bżonn li ma nibqgħux sejr in hekk". Matthew ddeffes u qal: "Mela jien il-Gvern biex noqgħod responsabbli tal-ambjent?". Francesca wegħbitu bil-kalma kollha: "Matthew, kieku kulhadd jagħti s-sehem żgħir tiegħu, kieku l-ambjent ikun ħafna aħjar! Fost l-oħrajn il-katekista qaltilna li għandna nużaw l-affarijiet sakemm ikunu għadhom tajbin biex ma narmux oġġetti li għandna nistgħu nużaw". Francesca kompliet tirrakonta kif hi kienet diġà tefgħet għajnejha fuq basket ġdid tal-iskola. Imma meta filgħaxija, wara l-Museum, kienet qed titlob, ħasset lil Ġesù jgħidilha f'qalbha li l-basket li għandha għadu tajjeb u m'għandhiex għalfejn tixtri iehor.

X'jidhrilkom, tfal? Jiena bqajt mistagħġeb bi Francesca. Mhux ta' b'xejn hija msemija għal qaddis li tant kien iħobb l-ambjent! Fil-fatt, l-ittra tal-Papa li fuqha

tkellmet Francesca jisimha *Laudato Si'*, għax tibda b'zewġ kelmiet (*Tkun imfahhar*) minn għanja li dan il-qaddis kien kiteb biex ifahhar lil Alla għall-holqien.

Jiena ċert li hafna minnkom it-tfal jaħsbuha bhal Francesca; iżda xorta waħda hassejt li għandi nibagħtilkom dan il-Messaġġ biex infakkarkom fuq xi hwejjeġ żgħar li tistgħu tagħmlu biex l-ambjent jibqa' sabiħ. Qed nibagħtu issa għax fl-1 ta' Settembru l-Papa jixtieqna ninghaqdu ma' hutna Nsara oħra, u nies oħra li jixtiequ, u nitolbu biex il-bnedmin tad-dinja kollha jifhmu aħjar ir-responsabbiltà tagħhom lejn il-holqien.

Intom tafu li aħna xxurtjati hafna li noqogħdu fi gżira tassew sabiħa. Għalhekk l-ewwel dmir tagħna hu lejn gżiritna stess, Ghawdex tagħna. Waħda mill-ikbar sfidi ambjentali tal-gżira tagħna hija n-nuqqas ta' ilma. Meta kull wiehed u waħda minnkom, kull darba li taħslu snienkom, ma tħallux il-vit tal-ilma miftuħ għalxejn, tkunu qegħdin tnaqqsu mill-hela tal-ilma.

Tkun haġa xierqa wkoll li tidraw mil-lum, li għadkom żgħar, tnaqqsu kemm tistgħu mill-użu tal-karozzi. Id-dhahen tagħhom jagħmlu hafna hsara lill-ambjent. Kemm hu sabiħ li bil-permess tal-ġenituri tagħkom tużaw iktar ir-rotta jew il-karozza tal-linja! Kemm tkun haġa sabiħa jekk, meta tkunu tistgħu, minflok ma toqogħdu mwahħlin quddiem il-kompjuter jew it-tablet, tmorru passigġata fil-kampanja!

Xi ngħidu għall-hela tal-ikel? Kemm hija haġa kerha li narmu l-ikel meta nafu kemm hemm tfal fid-dinja li qegħdin imutu bil-ġuħ! Jiena nkwetat l-iktar fuq xi studenti li jattendu fl-iskejjel sekondarji li jarmu l-lunch biex imorru jixtru xi haġa mill-canteen. Minbarra li dan hu nuqqas ta' rispettt lejn il-ġenituri tagħna, dan huwa wkoll serq mill-hluq ta' dawk it-tfal li bilkemm għandhom biex jitrejqu.

La semmejt l-iskejjel, nixtieq nifirhilkom għall-impenn tagħkom favur l-ambjent fl-iskejjel tagħna permezz ta' EkoSkola. Smajt li kważi l-iskejjel kollha ta' Ghawdex qed jiehdu sehem f'dan il-proġett u l-parti l-kbira tagħhom għandhom il-Bandiera l-Ħadra. Ta' dan haqqkom prosit tassew kbir, kif haqqhom prosit ukoll l-għalliema tagħkom u l-Kunsilli Lokali li jgħinukom. Importanti hafna li lkoll kemm intom tibqgħu tagħtu s-sehem tagħkom f'EkoSkola. Bhalma jgħid il-Malti, "kull laqxa tirfed l-imramma". Mela, jekk ikollok il-batteriji wżati u teħodhom l-iskola biex jinġabru f'kontenitur apposta, tkun qed tagħti sehem biex insalvaw il-hamrija tal-gżejjer tagħna, kif ukoll l-ilma tal-pjan li tant hu prezzjuż. Jekk inti, taħt id-direzzjoni tal-għalliema, tieħu hsieb ix-xtieli u s-siġar li hemm fl-iskola, tkun qed tohloq atmosfera sabiħa u żżid dik it-tikka ta' ossiġnu fl-arja. Bil-hidma ta' kulhadd gżiritna tista' ssir dejjem isbaħ.

Kif tafu, f'pajjizna issa ilna mhux hazin li bdejna s-separazzjoni tal-iskart. Intom tridu tkunu l-eżempju għalina l-kbar. Importanti hafna li dak l-iskart li jista' jiġi riciklat, ma nhalltuhx mal-iskart l-iehor, u nohorguh fil-boroż il-grizi kull nhar ta' Tlieta. Tajjeb ukoll li meta tibda s-separazzjoni tal-iskart organiku, intom tkunu minn tal-ewwel li tghinu biex din il-haġa tirnexxi. Nahseb li m'ghandix għalfejn ngħidilkom li ma tkunux qed tirispettaw lilkom infuskom u lil haddiehor meta tarmu ż-żibel fl-art! Iddispjacienu hafna meta ffit jiem ilu rajt tifel li kien għaddej f'karozza mal-ġenituri jixhet karta taċ-ċikkulata mit-tieqa tal-karozza 'l barra u hekk hammeġ it-triq!

Tinsewx l-eżempju ta' Francesca. Dak li għadu tajjeb u nadif m'ghandekx tarmih għax il-moda tiegħu spicċat, imma tibqa' tużah sakemm ma tkunx tista' tagħmel mod iehor. Dan jghodd ukoll għal affarijiet bħalma huwa l-mowbajl. Jekk l-apparat tal-mowbajl għadu tajjeb, ma narax għaliex għandek twarrbu biex dejjem ikollok l-ahhar mudell li hareġ. La qed insemmi l-mowbajl, ma nistax ma nhegġgikomx biex dan l-apparat ma naghmlux uzu hazin minnu billi nibagħtu messagġi kattivi lil haddiehor.

U dan iwassalni għall-iktar haġa importanti. Huwa sabih li jkollna ambjent nadif u b'saħħtu. Imma dan ma jkun jiswa xejn jekk ma nkunux inhobbu lil xulxin u ngħinu lil dawk fil-bżonn. Fid-dinja hawn gid biżżejjed għal kulhadd. Il-problema hi li dan il-gid mhux imqassam tajjeb. Ma nistax nistenna minnkomb li mil-lum tmorru fl-artijiet tal-Missjoni u tghinu lil dawn in-nies; imma tkun idea tajba kieku tidraw miċ-ċokon tiċċaħħdu minn xi haġa zghira u ggemmghu l-flus biex tkunu tistgħu tghinu lil min hu fil-bżonn.

Il-karità trid tibda mid-dar. Għalhekk tkun haġa sabiha li tghinu kif tistgħu fil-familja tagħkom. Id-dar ilkoll kemm ahna nużawha. Mela ahna wkoll irridu nagħtu daqqa t'id lill-mamà u l-papà biex jinżammu l-indafa u l-ordni fid-dar tagħna. L-istess l-iskola. Shabna huma hutna wkoll. Ma jagħmilx sens li inti tkun thobb l-ambjent imma fl-istess hin tinki lil shabek, jekk mhux ukoll tagħmilha ta' *bully*. Fid-dinja hemm bżonn li nitgħallmu ngħixu ma' xulxin bhala familja. Min veru jhobb l-ambjent ihobb il-hajja, speċjalment il-hajja umana. Imma l-iktar jiehu hsieb il-hajja ta' min hu marid, anzjan jew inkella għadu lanqas biss tweled.

Fl-ahhar nett, inhegġgikom biex tkomplu titgħallmu fuq Ġesù u ssiru thobbuh iżjed. Li tkun Nisrani tajjeb u fl-istess hin tkun cittadin responsabbli huma bħal żewġt uċuħ tal-istess munita. Jekk veru thobb lil Ġesù, thobb ukoll l-ambjent. Inhegġgikom ukoll biex issibu hin titolbu matul il-ġurnata. M'hemmx għalfejn tghidu hafna kliem. Biżżejjed tiftakru f'Ġesù. Hu kapaci jaqra x'hemm fil-qalb tagħkom. Ghalkemm

għadkom żgħar, nistedinkom tinghaqdu magħna f'din it-talba herqana lil Alla li hierga mill-qalb tal-Papa Frangisku:

Mulej l-aktar għoli,
li tinsab fl-univers kollu
u fl-iċken waħda mill-ħlejjaq tiegħek,
int li tgeżwer bi hlewvietek
kulma jeżisti,
sawwab fuqna l-qawwa ta' mħabbtek
biex nistgħu nieħdu ħsieb
tal-ħajja u tal-ġmiel.
Kattar fina l-paċi,
biex nghixu bħal ahwa
bla ma nweġġgħu lil ħadd.
Missier il-foqra,
għinna nifdu lill-imwarrbin
u l-minsijin ta' din l-art
li jiswew tant f'għajnejk.
Fejqilna ħajjitna,
biex inħarsu d-dinja
u mhux inħarbtuha,
biex nizirgħu l-ġmiel
u mhux it-tingis u l-qerda.
Miss il-qlub
ta' dawġ li jfittxu biss kif sa jgawdu huma
minn fuq dahar il-foqra u l-art.
Għallimna niskopru l-valur ta' kull haġa,
nikkontemplaw b'għaġeb,
nagħrfu li ahna tabilhaqq magħqudin
mal-ħlejjaq kollha
fil-mixja tagħna lejn id-dawl tiegħek bla tarf.
Irroddulek ħajr li ta' kuljum tinsab magħna.
Weżinna, nitolbuk, ahna u nitqabdu
għall-ġustizzja, l-imħabba u l-paċi.
Ammen.

Mogħtija mill-Kurja tal-Isqof, ir-Rabat, Għawdex, illum, l-Erbgħa, 26 ta' Awwissu 2015.

✠ Mario Grech